

† Dr. Juraj Majcen.*

*Govorio nad njegovim odrom redovni pravi član dr. Vladimir Varičak
4. februara 1924.*

Tronuta srea i ganute duše prilazim odru tvome, družo naš, da se na ovom vječnom rastanku oprostim s tobom u ime dviju najviših naučnih institucija, što ih je hrvatski narod podigao: u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, kojoj si bio pravi član i kroz dva upravna trogodišta prvi tajnik, pa u ime kr. sveučilišta, na komu si, što kao privatni docent i učitelj, što kao javni redovni profesor geometrije u mudroslovnom fakultetu, radio dvadeset i četiri godine.

Zavidna sudbina nije ti dala, da jutros s ostalim tvojim drugovima prisustvuješ uznositomu prvom činu u proslavi pedeset-godišnjeg jubileja našega sveučilišta... Nije dala upravo tebi, koji si oko predradnja za tu proslavu, a naročito oko osnove za jubilarni spomen-spis uložio mnogo truda.

Tužni zbore!

Nekako polovicom prvoga semestra prve naukovne godine našega sveučilišta — da točno rekнем: 18. siječnja 1875. — rodio se u Zagrebu pokojni naš drug dr. Juraj Majcen.

Nakon studija matematike i deskriptivne geometrije u bečkom sveučilištu i visokoj školi tehničkoj položio je već u dvadeset i drugoj svojoj godini učiteljski ispit, a već sa dvadeset i pet godina habilitirao se u našem sveučilištu. Čuli su se tada glasovi, nije li ta habilitacija preuranjena; ne bi li bolje bilo sačekati, dok naučna ličnost kandidata ne postane izrazitija?

U tadašnjega našeg kandidata, međutim, jasno se očitovala nadarenost i sprema za naučni rad u području geometrije, a zapaženi su i znaci tako neobične ustrajnosti u radu, da smo držali uputnim, tu mladu silu što ranije privezati uz naš fakultet. Tko u takvoj prigodi brzo daje, dvaput daje, a dobija još više.

* Umr'o 1. februara 1924. u 8 sati uvečer naglom smrću.

Kako u ono vrijeme nije bilo skora izgleda za profesuru, nastojanjem filozofskog fakulteta riješen je dr. Majcen dužnosti u srednjoj školi i imenovan učiteljem analitičke geometrije, dok je kao docenat imao predavati sintetičnu geometriju i centralnu projekciju. Nešto kasnije kreirana je katedra za geometriju, koja je njemu namijenjena bila i na kojoj je on velikim marom i uspjehom djelovao do zadnjega časa svoga života. Povrh redovnih osam sati predavanja iz geometrije držao je posljednjih godina još pet sati predavanja iz deskriptivne geometrije za kandidate, kojima je to glavna struka.

Pokojni je naš drug u punoj mjeri opravdao povjerenje, što ga je filozofski fakultet od prvoga časa imao u njega kao naučnog radnika. Obilan je popis njegovih naučnih radova, koji su štampani — da navedem samo najglavnija mjesta — u *Archiv für Mathematik und Physik* u Leipzigu, *Nouvelles annales des mathématiques* u Parisu, *Monatshefte der Mathematik und Physik* u Beču, *Mathesis* u Liègeu, *L'Enseignement mathématique* u Ženevi, *Jahresbericht der deutschen Mathematikervereinigung* u Leipzigu, *Sitzungsberichte akademije* u Beču, u Glasu Kr. srpske akademije nauka u Beogradu, u publikacijama akademije u Amsterdamu, u spisima Kr. češke spočenosti nauk i češke akademije u Pragu i još kojekud drugdje.

Za potrebe svojih slušača priredio je litografisana predavanja o polijedrima, pa o analitičnoj geometriji u ravni, kao i deskriptivnu geometriju za kandidate matematike. U rukopisu ostala je neizdata *Perspektiva*, pa *normalna* i *kosa Aksonometrija*.

Kad se kod nas pristupilo reformi matematičke obuke u srednjim školama, izradio je naučne osnove za geometriju i za deskriptivnu geometriju, pa je prema njima i napisao prve originalne hrvatske udžbenike za srednji i za viši stepen.

Spominjući naučni rad pokojnikov mimoidoh ponajznatiji njegov dio publiciran u Radu Jugoslavenske akademije. Uz radove vlastite produkcije bilo je zanimljivo motriti, kako se očituje njegov smisao za historiju matematike u raspravama o Marinu Ghethaldiju i o Boškovićevoj teoriji konusnih presjeka.

Za naučne svoje zasluge izabran je pravim vanjskim članom Kr. češke spočenosti nauk i začasnim članom Društva čeških matematika i fizika u Pragu.

Kad je ušao u našu akademiju kao njezin pravi član, po živom njegovu interesu za sva pitanja bilo naučnoga, bilo upravnoga karaktera, ubrzo se opazilo, da se u tom solidnom naučnom radniku

krije i organizatorni duh te naročit dar za administraciju. Poradi tih svojstava biran je ubrzo za tajničkog pomoćnika, a onda za gospodarskog tajnika Jugoslavenske akademije. Revnost i zdušnost u vođenju financijskih poslova akademije priznavala mu je akademija naročitim svojim zaključkom kod svake glavne skupštine, kad joj je podnosio zaključne račune i izlagao proračun za narednu godinu.

Njegovom inicijativom uvedene su u seriju redovnih izdanja Jugoslavenske akademije i dvije nove važne publikacije matematičko-prirodoslovnoga razreda. To su Izvješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda, gdje se na stranim jezicima iznose glavni rezultati rasprava priopćenih u Radu trećega razreda. Od godine 1914. do 1920. uredio je pokojnik četrnaest svezaka tih izvještaja.

Na njegov prijedlog odbor stručnjakâ iserpao je sve radnje matematičko-prirodoslovnog sadržaja, što su izašle u edicijama akademije od njena osnutka, t. j. od godine 1867. pa do 1914. Svi se članovi tog odbora sjećamo dobro, kako je on uporno tražio, da svak svrši svoj posao do određenog roka. U tom bio je on možda najstroži prema samom sebi.

Druga spomenuta nova publikacija obuhvata Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije, od kojih je od godine 1913. do 1917. sâm uredio prvih deset svezaka.

Na oko snažne, gotovo robustne konstrukcije, pa uz sreden život i uz nježnu brigu, kojom ga je pazila drugarica njegova života, mogli smo se nadati, da će još mnogo godina ostati čvrste one mnogostruke niti, koje su neumornog pokojnika vezale sa životom našeg univerziteta i naše akademije. I sve te niti udes naprećac prekide. Već dopodne kobnoga onog petka za predavanje ne osjećae se dobro, a poslije podne, spremivši se da pode na predavanje, naglo bi odazvan bogu na istinu. Uz pisaci stô, kraj koga je veći dio svoga vijeka proveo, zatekla ga je smrt.

Crni glas duboko je potresao svima nama, i sad se tek stadosmo prisjećati, da je sree njegovo i sav njegov organizam od dulje vremena radio pod visokim tlakom njegove prebujne krvi. Elastični pak duh njegov od rane je mladosti neprestano stajao kao pod punom parom, žudeći upravo za novim zadaćama i željan teškoća, da može pokazati svoju snagu savladujući ih.

Luč njegova života, plamteći tako s oba kraja, prerano je ugasnula.

Teško nam je vjerovati, da ga više nema među nama.